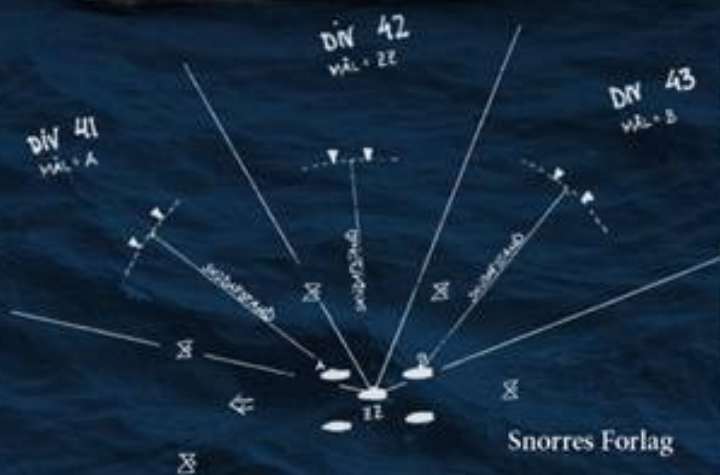

Peter Bogason

Koldkrigerens Hemmelighed

Roman

Snorres Forlag

Koldkrigerens hemmelighed

Peter Bogason

Koldkrigerens hemmelighed

Roman

Snorres Forlag

2012

Koldkrigerens hemmelighed

Copyright 2012 by Peter Bogason

All rights reserved

Printed by Scandinavian Book A/S

Omslag: aD Grafik v/Anders Donde

ISBN 978-87-995113-0-3

3 elektroniske udgaver:

ISBN 978-87-995113-1-0 (PDF)

ISBN 978-87-995113-2-7 (EPUB)

ISBN 978-87-995113-3-4 (MOBI)

Hjemmeside for bogen: www.koldkrigeren.dk

Forsiden giver et eksempel på en MTB-angrebsformation fra den hemmeligstemplede MOTAK – pjecen om Motortorpedobådstaktik

Ordliste

Agter	Bagest (agterud: bagud – agten for: efter)
Bagbord	Venstre
Banjer	Opholdsrum og soverum for menig besætning
Banjerimester	Den ansvarlige for personaleadministration om bord
Basse	Værnepligtig
Betty	Bagbords hovedmotor
Blåt øje	Fest om bord
Brække ned	Maskinhavari
CSCE	Forhandlingsforum mellem øst og vest om sikkerhed og samarbejde i Europa, startet i 1973
Eskadre	Organisatorisk flådeenhed, i Søværnet opdelt i fregat-MTB-, ubådseskadre etc.
FE	Forsvarets Efterretningstjeneste
GTB	Gasturbine-torpedobåd
Handy-Billy	Ekstra pumpe til at lænse fx ved lækage
Hakker	Hjælpemotor (fx til generator)
Knob	Fartenhed: 1 sømil/time
Landlov	Frihed til at gå i land
Linjeofficer	Karriereofficer på akademisk niveau
Lækmåtte	Vandtæt sejldug, man bruger til at stoppe lækage med fra ydersiden af hullet.
Mester	Maskinofficer med højest rang om bord
Messe	Rum, hvor en gruppe spiser og har opholdsrum
Messegast	Værnepligtig, der passer en messe
MTB	Motortorpedobåd
Musse	Midterste hovedmotor
NK	Næstkommanderende
O-rum	Operationsrum, skibets central for navigation mv.
Plotter	Orlogsgast i O-rummet, der fx 'plotter' positioner på søkortet
Sara	Styrbords hovedmotor
Signal	Signalgast
SMK	Søværnets Materielkommando
SOK	Søværnets Operative Kommando

Specialofficer Karriereofficer på ikke-akademisk niveau

Stirrids Anretterlokale med køleskab etc. til messen

Styrbord Højre

Sømil 1 sømil = 1852 meter

TBE Torpedobådseskadren

Tredje Tredjekommanderende

Udskejning Frihed – ophør med arbejdet

Udstikker Personelforvalter i forsvarets Personalekontorer

Verwaltung Aufklärung Østtysk efterretningskontor i Berlin

Prolog

1975

*Uddrag fra søforhør 17. marts 1975:
Rorgængerens, der ligesom resten af besætningen var genindkaldt, forklarede, at han sidst havde været rorgænger på en enhed af en ældre type MTB i 1969, hvor en rorkommando uden gradsangivelse betød, at rattet, der var forbundet med roret ved kædetræk, skulle drejes det angivne antal omgange.*

”Afløsning til roret,” råbte torpedogasten.

Motortorpedobåden *Spurvens* ene torpedogast var kommet op på skibets åbne bro for at overtage rattet. Klokkeren var 1 natten til fredag den 14. marts 1975, og den mørk-olivengrønne *Spurven* sejlede i bælgravende mørke på nordvestlig kurs gennem Herdlefjorden i den norske skærgård nord for Bergen med den normale marchfart på 33 knob – godt 60 km/t. Med den fart kunne man ikke tale almindeligt. Vinden hylede, skibet bankede ind i bølgerne og dieselmotorene larmede. Man måtte halvråbe.

Ret forude blinkede fyret, der lå på et skær lidt ude fra den tange, de skulle uden om for derefter at dreje et smut mod nord-nordøst, uden om et par øer og så igen mod nordvest og møde de to andre MTB’ere i Søværnets MTB-division 219. De lå lidt ude i den næste

fjord, Hjeltefjorden. Med den fart var de ti minutters sejlads borte. Et par timers NATO-øvelse lå foran dem, og så var der lang weekend i Bergen i vente. Det norske øl var ganske vist tyndt, men de norske jenter var som regel imødekommende over for den kongelige danske ildsprudende flådes gaster. Derfor var Bergen en populær havn hos danskerne – langt at foretrække for NATO-basen Håkonsvern, der lå uden for byen.

”Ja, vær’s’go’,” råbte Tredjekommanderende – kaldet Tredje – på *Spurven*, premierløjtnant af reserven Peter Hjelm.

De var tre mand på *Spurvens* snævre bro. Tredje sad på et forhøjet sæde til højre for rorgængerens, som lige nu var skibets artillerimekaniker. Til venstre for rorgængerens sad signalgasten, ligeledes på et forhøjet sæde. Tredje og Signal udgjorde det faste hold på broen, kun rorgængerens blev udskiftet hver time. De to fra det faste hold var begge godt indpakket i varmt tøj afsluttet af en olivengrøn parkacoat med skindhætte.

”Kurs tre-to-nul,” sagde rorgængerens til afløseren og flyttede sig til siden. Torpedogasten overtog rattet, idet han med fødderne skubbede en olivengrønmalet 50-flaskers ølkasse af træ ind under sig. Han var ikke så høj som den forrige rorgænger og havde brug for at komme højere op for at få ordentligt udsyn.

”320,” svarede han og så på kompasset lige foran ham. Det passede.

”Afløst fra roret,” råbte artillerimekanikeren til Tredje.

”Det er vel,” svarede Tredje med et af Søværnets århundredgamle standardudtryk.

Artillerimekanikeren kantede sig forbi den snævre plads mellem Regnskabsføreren, Sergent Anders Hansen, og sigtesøjlen til fjernstyring af 40 mm-kanonen. Sigtesøjlen var placeret lige bag ved og i forlængelse af selve broen, og Anders Hansen stod næsten altid der i sin grønne parkacoat, når de var til søs. Mekanikeren skyndte sig ned ad den lille lejder til dækket og småløb tilbage til mandskabsbeboelsen, som lå i skibets bageste del.

Spurven havde haft maskinproblemer med den ene af skibets tre hovedmotorer og var derfor kommet senere af sted end de to andre MTB’ere i division 219, *Ternen* og *Solsorten*, der nu ventede længere

oppe mod nord. De skulle øve formationssejls om natten uden brug af egen radar. De fik i stedet radarsignaler fra en landstation. Indtil øvelsen startede, brugte de egen radar.

”Vi runder om et øjeblik,” lød Chefens stemme gennem en højttaler på broen. Chefen sad ved radaren nede i O-rummet – Operationsrummet, skibets ’hjernecentral’, der lå lige foran den åbne bro, forsænket 1 meter, så udsynet fremover ikke blev hæmmet. Det var normalt Næstkommanderendes opgave at passe radaren, men han havde få øjeblikke forinden meddelt, at han måtte på toilettet, der lå i en lille overbygning på dækket bag ved broen. Han var ikke nået derhen endnu, han stod på dækket, uden overtøj og kasket, kun med uniformsjakken med de to gyldne striber nederst på ærmet, i læ af broen. Han hed Tom Sørensen, men blev aldrig omtalt eller tiltalt som andet end ’NK’, forkortelsen for Næstkommanderende. Tom skuttede sig og var ved at trække en pakke cigaretter op af jakkelommen.

Tredje tog mikrofonen ned til O-rummet: ”OK.”

”Kom stille og roligt styrbord, så starter vi rundingen,” svarede Chefen.

”OK,” svarede Tredje i mikrofonen og sagde så til rorgængeren: ”Styrbord 5.”

Rorgængerens så forbavset på ham: ”Styrbord 5?”

”Ja, styrbord 5.”

Rorgængerens tog hårdt fat om rattets drejehåndtag og drejede roret fem omgange højre om. *Spurven* krængede hårdt og drejede skarpt til styrbord.

”HVOR FANDEN SKAL DU HEN?”

”Jamen du sagde ...”

”RET OP! MIDTSKIBS!”

På dækket bag broen smed NK cigaretpakken fra sig, før de få skridt op på broen og kantede sig forbi regnskabsføreren. Han vidste fra radaren, at de var tæt på land, og manøveren drejede MTB’en lige mod den stejle klippekyst. Man kunne ikke se noget som helst i mørket, kun ane en klippeside foran, men det var umuligt at bedømme afstanden.

”HVAD FANDEN?”

På broen var der tre nødstopknapper, hver til sin hovedmotor. NK tøvede et øjeblik, greb så resolut fat og drejede på dem. 9000 diesel-hestekræfter stoppede med et. Der blev helt stille bortset lyden af vandet og vinden. *Spurven* tabte hurtigt fart, men ikke hurtigt nok. En sort skygge kom pludselig op foran stævnen, og få sekunder senere stødte *Spurven* med et knasende brag ind midt i skibssiden på en fiskekutter, der lå uden lanterne tændt. MTB'en skar kutteren i to halvdele, og den bageste del flænsede sig ind i *Spurvens* skrog, da den gled langs med skibssiden.

Maskinsergent Thomas Larsen, 'Sjanten', var på vej op ad lejderen fra det forreste maskinrum for at se, hvad der foregik. Da han fik hovedet op i dækshøjde, så han lige masten fra en halv fiskekutter glide forbi. Han kiggede tilbage, ned i maskinrummet, hvor der nu var et større hul i den ene side, og vandet strømmede ind.

"Så er det op på dækket!" råbte han til de to maskinister, der hver havde en hovedmotor at passe. Den tredje hovedmotor var i et andet maskinrum, og døren mellem de to maskinrum var lukket vandtæt under sejlads.

Spurven lå nu helt stille. Vandet steg hurtigt i maskinrummet med de to motorer. *Spurven* skulle snart ende som vrak på 30 meter iskoldt vand. Og kun en af besætningen – skibets danske forræder – vidste, at en rulle mikrofilm var gemt om bord. En film, som Warszawapagten, NATOs hovedmodstander, var meget interesseret i, og som en kontaktperson havde ventet på at få overleveret netop denne nat via en hemmelig kanal.

Denne gang, i marts 1975, var forræderiet slået fejl. Det var første gang i 7 år.

Kapitel 1

*Uddrag af søforhør 17. marts 1975:
Chefen forklarede, at en MTB af denne
klasse altid sejlede med 33 knob, med
mindre forholdene talte for andet.
Mørke var ingen hindring.*

1968

Chefen for den østtyske handelsrepræsentation i Danmark sad ved sit skrivebord i den gamle herskabsvilla på Svanemøllevvej. Foran ham lå en blok med gråligt papir. I tysk folioformat. I højre hånd havde han en lettere afdnavet blyant. Han kiggede åndsfraværende på et billede til højre for skrivebordet. Det forestillede Lenin, der stod på en talerstol og talte til en skare af arbejdere og soldater i en stor sal med søjler og prismelysekroner. En af soldaterne holdt en rød fane. Lenin så alvorlig ud, han havde den højre arm udstrakt og sagde et eller andet overbevisende. Arbejderne og soldaterne så begejstrede ud.

Østtyskeren rynkede brynene, drejede kontorstolen 90 grader til højre, lænede sig lidt tilbage og sukkede. Der var dejligt i København, og specielt her i Ryvangskvarteret med de mange ambassader. Han manglede imidlertid penge og personale, og lokalerne var ikke helt egnede som kontorer. Hans personale talte om de gode forhold, de var stødt på i andre ambassadebygninger for østbloklandene i København. Måske han kunne håbe på, at DDR's udenrigsministerium ville gå med til at finde et andet sted til selve ambassaden fremover, og lod ham få villaen som ambassadørbolig. Men det forudsatte jo, at Danmark ville anerkende DDR, og det nok lå ikke lige for med den nye borgerlige, dansk regering. VKR kaldte danskerne den.

Han rettede sig op, drejede sig ind på plads, bøjede sig fremover til den grå blok og begyndte at skrive.

Indberetning til *Verwaltung Aufklärung*, Unter den Linden, Østberlin.

Handelsrepræsentation *Dänemark* skal hermed anerkende modtagelsen af Deres skrivelse af 21. februar 1968 om at forstærke indhentningen af oplysninger om samfunds- og militærmæssige forhold i Danmark.

Handelsrepræsentationen for DDR har begrænsede ressourcer til rådighed, men man forudser en styrkelse, når der i løbet af indværende år sker den planlagte sammenlægning med Trafikrepræsentation *Dänemark*, og man skal hermed udtrykke en forventning om, at den sammenlagte tjeneste får institutionsbetegnelsen *Auslandvertretung Dänemark*, og man skal udtrykke håbet om en udvidelse af staben til at dække bredere forhold end hidtil. Man skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at nabovillaen til Handelsrepræsentationen er til salg, og hvis DDR erhverver den, kan alle kontorer flyttes derover, og den nuværende kontorbygning indrettes som en passende bolig for chefen for repræsentationen. Det vil give DDR en højere prestige hos det diplomatiske korps.

Man skal herefter indlede den serie oplysninger, som *Verwaltung Aufklärung* har ønsket.

Dansk politik. På den dansk-politiske side er repræsentationen begyndt at nærme sig nogle fremtrædende partifunktionærer og folketingsmedlemmer og har specielt forhåbninger inden for Det Radikale Venstre (regeringsparti siden den 2. februar i år) og Socialistisk Folkeparti. Der er desuden det Kommunistiske Parti, men her skal man være varsom på grund af den klare risiko for at skade et søsterparti til *Sozialistische Einheitspartei Deutschlands* i den danske offentligheds mening, hvis et medlem afsløres som meddeler til DDR. Man har imidlertid kontakt med et enkelt medlem, Herr Sand, som er meget aktiv i de Danske Vietnamkomitéer. Han forekommer i øvrigt ikke at være særlig partitro, men brænder for det, han går ind for. Han kan meddele en række forhold i det udenomsparlamentariske arbejde blandt danskerne. Han arbejder på at etablere officiel kontakt med DDR's Vietnam-Udvalg.

Hvad angår rekruttering af meddelere til militære forhold, har Handelsrepræsentation *Dänemark* fulgt principperne fra *Befehl*

854. Man har annonceret i den danske dagspresse efter personer, der har eget kontor, egen bil og taler tysk, med henblik på, at disse kunne virke som handelsrepræsentanter for *Volkseigenene Betriebe*, der producerer varer af interesse for danske forbrugere. De, som har meldt sig, har man, som angivet i retningslinjerne, sendt videre til samtaler i Berlin. Der er imidlertid kun kommet ganske få resultater ud af denne kampagne. Ingen af bemeldte meddelere har aktiv tilknytning til dansk militær. De har til rolle at iagttage militær aktivitet udefra for i givet fald at kunne rapportere om ændringer i daglige mønstre, ligesom det er ønskeligt, at de er behjælpelige med at iagttage aktiviteter under øvelser, herunder søge at lokalisere placeringer af feltstabe mv. Man har anmodet meddelerne om at optage værnepligtige blaffere og søge at udfritte disse under transporten. Hertil kommer opgaven at iagttage Hjemmeværnets roller i bevogtning af depoter mv.

Danske kommunister kunne være en kilde til troværdig information, men de danske myndigheder synes at se til, at kammeraterne fra kommunisterne stort set kun indkaldes til Civilforsvaret. Herved forskertses en ellers udmærket mulighed for træning i anvendelse af håndvåben mv. De, som indkaldes til militære styrker, bliver under ingen omstændigheder udtaget som værnepligtige befalingsmænd, og de bliver som menige soldater typisk givet roller uden egentlig militær betydning ved arbejde i feltkøkkener mv.

Man skal ...

Det bankede på døren. ”Ja, *herein*,” svarede chefen. Hans sekretær kom ind og sagde, at gæsterne til mødet kl. 14 var ankommet. Chefen kiggede på sit grå, tætbeskrevne papir og nikkede. ”Jeg kommer straks,” svarede han. ”Kan De servere kaffen for dem?”

*****

De var kommet tidligt i havn. Ålborg. Jomfru Anes Gade var målet for aftenen. Fire sergenter fra Søværnets MTB-Division 219 var i færd med at indtage et værtshus. De mørk-olivengrønne motortorpedobåde hed aldrig andet end MTB’ere i almindelig omtale. At være ‘MTB-

bisse' var en hædersbetegnelse i Søværnet; de sejlede i deres små skibe med høj fart, ofte om natten, de levede om bord under spejderagtige vilkår på stort set ingen plads, og de var stolte af deres skibe og deres kunnen. De var første forsvarsbølge i Østersøen, hvis 'ballonen gik op', og Warszawa-pagten angreb. Lev stærkt – dø ung!

Division 219 bestod af tre motortorpedobåde, *Solsorten*, *Spurven* og *Ternen*. De to sergenter fra *Ternen* havde vagt for divisionen og måtte blive om bord. Aftenen var endnu ung, men de fire ungersvende havde allerede fået et par stykker. I Ålborg hed det Hancock, hvis man ville være lokalt accepteret, og det ville de. Ikke noget med uenigheder med de lokale.

Artillerisergent Anders Hansen, som kun havde været en god uges tid på *Spurven*, så klientellet på værtshuset an. Selv om det kun var tirsdag, var der en del gæster, og der sad en lille gruppe piger på 18-19 år ved bordet ved siden af. De havde vist også fået adskille pils indenfor, de var i hvert fald i godt humør og fnisede ved enhver lejlighed. Et par af dem skævede over til sergenternes bord nu og da. Anders smilede til dem. Han var 1 m 80 høj og det, man kaldte 'almindelig af bygning', med lyskrøllet, tæt hår. Og i god form. Han havde lært meget om at holde kroppen i gang på sergentskolen, og han sørgede for at røre sig, så tit han kunne. Han elskede at løbe.

"Nå, Anders, hvad synes du så?" Anders' kollega på *Solsorten*, oversergent Karl-Henrik Jensen, kaldet Kalle, lænede sig ind over bordet for bedre at kunne høre for musikken. Han var en gammel rotte, opvokset og opdraget i systemet fra helt ung af, men der var nok grænser for hans karrieremuligheder. Han var flink, men ikke for kvik. Årene i torpedobådene havde sat sine spor. Han gik til den indimellem. Og han dyrkede bestemt ikke nogen form for motion. Uniformsjakken sad stramt midtpå.

Anders tog ølflasken op og kradsede lidt i Hancock-etiketten. "Efter 2 dage til søs? Jeg er lidt overvældet. Jeg havde sidste uge til at lære skibet at kende, mens vi lå på Holmen, og jeg blev såmænd også sat ordentligt ind i det praktiske og lærte pengeregnskabet at kende, men jeg er altså ikke vant til at fare hen over vandet på denne måde."

Han var kommet om bord ved lidt af et tilfælde. Han havde været juniorsejler i den lokale sejlklub, siden han var 13, og havde derfor

søgt Søværnet, da han skulle indkaldes for at aftjene sin værnepligt. Han var lige blevet student og ville lave noget andet, før han startede på at læse. Så var han blevet 'taget' til sergent. Søværnet brugte imidlertid normalt kun værnepligtige sergenter uden en faglig uddannelse til landtjeneste, typisk som delingsførere på Eksercerskolen i Auderød eller på forterne. Herudover tog man nogle faguddannede maskinister til maskinsergenter på skibene. Han var derfor blevet sendt til Aude-rød efter sergentskolen. Da han havde 'kørt' et hold rekrutter, spurgte kompagniføreren, om han var interesseret i at komme ud at sejle – Søværnet havde for øjeblikket et underskud af dækssergenter, for det civile arbejdsmarked gik ret godt. Og Anders havde en del sejlerfaring, selv om det ikke var med 'rigtige' skibe?

Jo, det var Anders interesseret i, og han kom om bord på en af Søværnets nye fregatter. Her sendte man ham omgående på kursus som pjecekommandør til en af skibets 40 mm-kanoner, så han kunne gøre noget nytte, som de sagde. Tre måneder senere spurgte de, om han ville have en kontrakt for nogle år. Da han ikke var afklaret med, hvad han ville læse, takkede han ja til i alt 2 års kontrakt. Men næppe var blækket tørt, før han fik besked om, at der manglede en regnskabsfører, altså en dækssergent og 40 mm-pjecekommandør, på en MTB, og han skulle derfor over på *Spurven*. Han protesterede først, fordi han ikke var uddannet som regnskabsfører, men de sagde, at det skulle han nok lære, og han ville komme på kursus, når det blev afholdt næste gang.

I virkeligheden passede det ham rigtig godt. På fregatten havde han det sådan set udmærket, men på store skibe er der ikke så meget at lave, hvis man ikke er en nøgleperson, og det var en ung artillerisergent ikke. Tjenesten var derfor ikke specielt interessant, men man var ganske godt lønnet, når alternativet var at være ufaglært i det civile, og de havde sejlet meget til udlandet, så der var nye oplevelser hver weekend. Tilbuddet om at blive regnskabsfører gav nye muligheder for at få ansvar. Hvorfor ikke prøve det?

"Fregatterne kan ellers også sejle stærkt?" mente Kalle og tørrede lidt ølskum af munden.

"Ja, men det gør de ikke så ofte, for de brænder en helvedes masse olie af, det koster, og der er ikke for mange penge på budgettet. Så jeg

blev lidt overrasket, da det gik op for mig, at man altid sejler stærkt på MTB'erne. Og jeg blev *meget* overrasket over de trange pladsforhold."

Anders havde fået et mindre chok, da han kom om bord på *Spurven* og spurgte efter 'regnskabsførerens kontor'. Matrosen, han spurgte, havde set lidt uforstående på ham og havde vist ham ud i forskibet, hvor 'kontoret' var en slags lille kahyt med fire køjer, to i hver side, de øverste klappet op, så man kunne sidde på de nederste som en sofa, og et bord imellem dem. Desuden en håndvask og et par skabe til diverse kontorforsyninger og et lille pengeskab. Der boede han nu med maskinsergenten og alle deres forskellige mapper, pengeskabet og diverse reservedele og kontorudstyr. Fra endevæggen kiggede kong Frederiks og dronning Ingrid's portrætter venligt ned på dem.

Der skulle to sergenter til, en til dækket og en til maskinerne. Men på nogle af MTB'erne var der tre mand indkvarteret, idet nogle af sergenterne fra specialtjenesterne havde køje der – det kunne være en torpedosergent eller en telegrafist. De var typisk placeret på divisionschefens båd, og eftersom Anders' chef ikke var divisionschef, var de heldigvis kun to på *Spurven*.

"Ja, men så skulle du have set de gamle MTB'ere. Der var endnu mindre plads, og vi skulle kravle ned gennem en dæksluger på fordækket, hvis vi ville ned i vores lukaf. Så man kunne slet ikke komme derned, når båden var på havet. Det her er ren luksus ved siden af. Og I er jo kun 2 mand."

De var tre hos Kalle. Den tredje var telegrafist, så han havde som regel andet at lave end at opholde sig i forskibet, og han var i øvrigt ikke typen, der gad gå i byen. Han var til kriminalromaner på køjen.

"Ja, ja, og det er da også helt fint?" Anders så spørgende over på sin kollega.

Kalle var imidlertid ikke typen, der lod et spørgsmål svæve i luften. "Ja, hvad siger du til den nye mand, Sjant?" Maskinsergenten på *Spurven*, som om bord aldrig hed andet end Sjanten. I det civile hed han Thomas Larsen.

"Årh, det går nok, bare han ikke sætter sig på *min* køje," svarede Sjanten. Hm, ja. Ham den nye Anders Hansen var student, og det talte ikke nødvendigvis til hans fordel. Han virkede også lidt grøn i sin

erfaringsverden, men på den anden side var der ingen tvivl om, at han havde sømandens kvaliteter. Han var ligetil, talte ikke et abstrakt, mærkeligt sprog og havde styr på det, han skulle have styr på.

Thomas Larsen bakkede tilfreds på sin pibe. Han havde sort, stridt hår og var ikke større, end at han kunne kravle rundt i maskinrummene, hvor der var temmelig trangt. Han var uddannet maskinarbejder og havde derefter taget eksamen som skibsmaskinist. Det var oplagt for Søværnet at tage ham som værnepligtig sergent. Og de gav ham i det mindste en uniform, der matchede graden. Det var ikke mange år siden, at værnepligtige sergenter måtte gå i almindeligt 'Anders And'-matrostøj lige som de menige, bare med tre røde vinkler på overarmene. Nu fik man en ordentlig jakkeuniform og kasket, så det var markeret, at man var ligeværdig med de faste sergenter.

På MTB'erne betød det formelle i øvrigt ikke noget. Her blev man bedømt på sine gerninger, ikke sine vinkler eller striber på uniformsjakken. Sjanten kunne sit kram, og det kunne skibets maskinmester også, så de respekterede hinanden, og maskinfolkene havde ligeledes respekt for dem. De arbejdede, til jobbet var færdigt, ligegyldigt hvad klokken var. Til gengæld forventede de, at ingen uvedkommende blandede sig i arbejdet, og de forventede ligeledes en vis frihed, når der indimellem ikke var noget særligt at lave.

"Og han vil nok klare det bedre end ham der, som først skulle have afløst," fortsatte Thomas. "Han rystede på hænderne, når han sad med pengekasen, så den gamle regnskabsfører gik til chefen og sagde, at han her troede han ikke på. Han havde nogle underlige, stirrende øjne, han virkede meget grøn, og jeg tror ikke, at jeg havde fået det særlig godt med ham."

"Nå, ja, det blev min chance," sagde Anders og tændte en cigaret. "Jeg ville gerne prøve noget andet end de store skibe, og indtil nu ser det ud til, at stilen her i MTB'erne passer mig rigtig godt."

Han så lidt til siden og smilede igen til pigerne ved bordet ved siden af. De to, som sad med ansigtet mod ham, smilede igen.

"Hej."

"Hej dig selv," svarede en lys hestehale med blå øjne.

"Og hvor kommer I fra?"

"Ja, det behøver vi ikke at spørge jer om."

De var gået i land i uniform. Det kunne være risikabelt visse steder, men erfaringsmæssigt var det et 'plus' i Ålborg, havde de to faste folk fra *Solsorten* sagt. Hvad et 'plus' var, havde de ikke uddybet, men Anders havde en stærk formodning om, hvad betydningen var. Det måtte man vel hellere efterprøve.

"Næh, I er til gengæld ikke sådan at gennemskue. Nå, jeg vover nu det ene øje." Han havde hørt den ene af dem snakke om en oversygeplejerske, så mon ikke ...?

"Pas du bare på, det ikke bliver blåt."

"Hvis det bliver det, så er I vist pigerne, der kan gøre noget ved det. I er garanteret sygeplejeelever."

"Åh, nej, ser vi virkelig sådan ud? Kan man virkelig se det?"

"I kan komme herover, hvis I vil snakke om det."

"Nu skal du ikke komme for godt i gang."

Over kom de alligevel efter yderligere lidt venligt mundhuggeri. Og uniformen var et plus, der blev styrket i løbet af aftenen og natten. Så meget, at den senere kom af.

*

Tre dage senere var de kommet gennem Limfjorden, og hele eskadren, i alt 10 MTB'ere og deres moderskib *Holger Danske* – populært kaldet *Strygejernet*, for skibets skrog havde den form – skulle tilbringe weekenden i Hanstholm. Her viste det sig til gengæld, at det ikke altid er en fordel med uniform i land. De var en større gruppe af både menige og sergenter, der var taget til Klitmøller, omkring 10 km syd for Hanstholm, hvor rygter sagde, at der var bal på kroen.

Det var der. Aftenen startede i god orden. Kroen var en gammel gård, der havde haft bevilling som kro og gæstgiveri i mange, mange år. I en del år havde det lokale sogneråd været domineret af Indre Mission, hvilket havde medført et spiritusforbud, som dog var blevet ophævet for nogle år siden. Og det så ud til, at der var del at indhente, for de lokale fiskere drak tæt. De sad i et sidelokale, hvor cigaret- og piberøgen lå så tæt, at man næsten kunne skære i den. Nu var Søværnets folk ikke kendt for at lade en udfordring blive stående, og de havde stort set ikke haft tid til noget som helst siden Ålborg. Der havde

været den ene øvelsesaktivitet efter hinanden, og næppe var de i havn, før de skulle de camouflagedække bådene og sikre havnen imod angreb fra en eventuel fjende.

Anders havde haft meget at se til. Det var hans opgave sammen med de to andre MTB'eres dækssergenter i divisionen at organisere nærforsvaret af skibene og se til, at camouflagenettene blev anbragt rigtigt – formålet var at skjule bådene for fly. Han tvivlede lidt på, at det kunne lykkes, men man kunne altid håbe. Det viste sig dog flere gange, at fjenden ikke var fly, men lokale hjemmeværnsmænd, der desværre kendte området alt for godt og derfor gav dem kam til håret og kamp til strengen. Man kunne sige meget godt om MTB-bisserne, men de var sømænd, ikke landsoldater. De var nærmest som en parodi i en film om tyskere kontra englændere i 2. verdenskrig: Tyskerne sagde aldrig andet end '*Achtung! Engländer!*' og '*Verdammt!*' hvorefter de fik skåret halsen over eller led en lignende trist skæbne. Division 219 var i disse dage at ligne med tyskere i filmverdenen.

Nu var der basis for revanche – ikke over for hjemmeværnet, snarere over for den nordjyske civilbefolkning. Dog på fredelig vis og uden vikingeagtige rov af de lokale skønheder. Anders havde i hvert fald ikke noget umiddelbart behov for det modsatte køn, Ålborg havde været et særdeles tilfredsstillende bekendtskab.

Men der var andre behov. Onsdag og torsdag havde været langt fra hjemmet uden øl. Nu skulle der rettes op på ubalancen. Fiskerne var ikke direkte uvenlige, det stod blot hurtigt klart, at den ene krostue hørte til Klitmøllerfolk. Gæsterne måtte tage til takke med de to andre. Heldigvis var orkesteret ikke i Klitmøllerstuen, og dermed måtte man nødvendigvis byde det modsatte køn op i rummet med orkesteret, der var en nordjysk udgave af *The Doors*. Der var et godt udvalg at tage af, for fiskerpigerne var helt klart ikke inspireret af indremissionske holdninger. Der var heller ingen tvivl om, at den lokale frisør havde haft gang i butikken tidligere på dagen. 'Dørene' fik ikke mange muligheder for at holde pauser i musikken. *People are Strange*, *Love me two Times* og *Hello, I love you* blev bestilt igen og igen af de lokale, og man dansede rimeligt pænt og anstændigt.

Bandet gik mere og mere væk fra *the Doors* og tog fat på Chuck Berrys basale rock. *Johnny B Goode* og *Sweet little Sixteen* holdt deres

indtog sammen med *Roll over Beethoven*. Det havde sin effekt. Jitterbug var kommet til Klitmøller for mange år siden, og pigerne fløj gennem luften. En del foretrak dog at holde sig nærmere gulvbrædderne med twist.

Det tog fiskerne sig ikke af i adskillige timer, men da orkesteret begyndte at glide over i det mindre rockprægede, varede det ikke længe, før MTB-bissernes og fiskerpigernes kroppe nærmede sig hinanden tættere og tættere i dansen. *Light my Fire* blev spillet og fik materielt indhold. Livet var trods alt andet og mere end øl. Fiskerne begyndte at skule og forlod deres enemærker for at overvåge aktiviteterne i nabolokalet. En enkelt hentede en sød, buttet krøltop ud af den dansende forsamling for at redde hende fra et opkommende syndefald med en af maskinfolkene fra *Solsorten*. Det tog krøltoppen ham ild op. Det var ikke til at høre noget, men man var ikke meget i tvivl om indholdet af hendes svada. Maskinmanden begyndte tilsyneladende at sige noget for at støtte hende. Det så nu ikke ud til at hjælpe, for derefter fik han læst og påskrevet af pigen.

I det samme kom en bred fisker ind ad døren. Kroen havde en garderobe, hvor de pænt havde deponeret deres overtøj, huer og kasketter. Fiskeren havde taget en sergentkasket på, og han greb den nærmeste pige og valsede ud på gulvet. Nu er det således, at til trods for, at kasketter er omfattet af Søværnets uniformsreglement, er der nok ikke to, der er ens, så snart ejermanden har haft den retmæssigt på hovedet i 14 dage – undtagen til parader for eskadrecefer, admiraler og andet godtfolk. Hertil har alle gemt en kasket, der er stiv og ubehagelig, fordi den aldrig er blevet gået til. Til daglig er sagen en anden. Nogle har en huefjeder i, mange ikke. Nogle kasketemblemer rejser sig stolt, andre ser ud, som om de er blevet banket ned imod kasketskyggen. Nogle emblemer skinner, mange flere er irrede af saltvand. Nogle kasketter ser flade ud, andre er buede og runde. Nogle har et specielt hvidt huebetræk, der er tyndt, næsten gennemsigtigt. Mange har blot trukket det over den almindelige kasket.

Denne kasket tilhørte uomtvisteligt en maskinmand. Forholdet til olie var ikke ligefrem symbiotisk, men der var ingen tvivl om, at ejermanden havde et fast forhold til smøreolie. Dette særlige eksemplar var Sjantens. Han sad sammen med Anders og smagte sig igen-

nem forskellige nordjyske ølvarianter. De var for trætte til at deltage i gulvmatcherne med de lokale piger. Øl derimod kunne man nyde i siddende stilling.

”Har du set det, Sjant?” råbte en af maskinfolkene fra *Spurven* til Thomas. Han var dus med sine folk, for han havde været basse på eksercerskolen med adskillige af dem.

”Ja, hm, lad dem nu bare. Lad os se, hvad der sker. Han gider vel ikke rende rundt med den hele aftenen.” Sjanten var ikke den krigeriske type og lænede sig tilbage med piben i munden for at se tingene an. Da fire overrislede torpedokorporaler ved bordet ved døren lidt efter så, hvad der var sket, istemte de et brøl og for ud på gulvet for at erobre kasketten tilbage. Det kunne godt være, at det var en sergentkasket, oven i købet en maskinmands, og derfor sådan set ikke noget, der angik de almindelige besætningsmedlemmer, men pokker heller – ingen skulle fornærme nogen fra Torpedobådseskadren. En for alle og alle for en! To mand holdt fiskeren, en trak pigene væk, og sidste mand tog kasketten.

Det viste sig at være en tredobbelt fornærmelse over for fiskersamfundet. Den første: At tage en pige væk fra en fisker. Den anden: To mand mod en. Den tredje: At fratage fiskeren den hovedbeklædning, han nu havde valgt at bære til lejligheden og på eget territorium.

I løbet af få minutter var alt kaos. Fiskere og MTB-gaster lå i en bunke og udvekslede diverse mere eller mindre klumsede dask. Først da en eller anden trak el-stikket til forstærkerne ud, og orkesteret brat holdt op med at spille, skiltes vandene, og kollektiv fornuft begyndte atter at opstå. Fiskerne trak over mod pigerne, der havde klumpet sig sammen i den ene side.

MTB-gruppen besluttede, at det var på tide at foretage et tilbagetog til mindre fjendtligt territorium. Anders fik fat i Kromutter, der var så venlig at ringe efter alle områdets taxier, og gruppen retirerede til Hanstholm. Heldigvis var kroen oppe i selve Hanstholm åben, og man fortsatte der, indtil alle menige kun kunne gå med huen sat om i nakken.

Søndag i Hanstholm blev en stille dag.

*****

Uddrag af indberetning fra Handelsrepræsentation *Dänemark* til *Verwaltung Aufklärung* i Østberlin.

... Man skal herefter overgå til nogle militære danske forhold. Handelsrepræsentationen har noteret sig retningslinjerne fra *Verwaltung Aufklärung*, og man har læst notatet fra Korvettenkapitän Krutz om fortolkninger af NATOs nye *Flexible Response* strategi. Man har noteret sig synspunkter om gennemførelse af vestlige mindre angreb via kommandostyrker med henblik på at uskadeliggøre visse militære installationer og i tilknytning dertil underminere DDR's civilbefolknings solidaritet med den politiske ledelse og de militære øverstbefalende af frygt for, at familiemedlemmer i de folkedemokratiske militære styrker skal blive dræbt eller sårede. Der er imidlertid stort set ingen kommandostyrker til rådighed for det danske militær. Hæren har en lille enhed, Jægerkorpset, og marinen et tilsvarende, lille frømandskorps. Danskerne kan derfor ikke forventes for nærværende at kunne støtte op om en mere aktiv indsats med kommandostyrker.

Det er Handelsrepræsentation *Dänemark* magtpåliggende endnu en gang at understrege, at repræsentationen ikke har intern militær ekspertise til rådighed, fordi Kongeriget Danmark ikke anerkender DDR som suveræn stat og derfor ikke modtager normal, diplomatisk repræsentation. Dette ville indbefatte militærattacheer, men som tingene er, kan sådanne ikke stationeres i Danmark. Handelsrepræsentationen kan derfor i en række henseender ikke vurdere visse former for information. Følgende kan for tiden siges med nogenlunde sikkerhed.

For den danske marines vedkommende har dens traditionelle rolle under de to verdenskrige været at spærre Øresund og Storebælt for gennemsejling ved kontrollerede minefelter. Flåden udlagde kabelminer, der kontrolleredes fra en station i land. Minespærringen kunne beskyttes mod fjendens minestrygere ved egne skibe med større kanoner, og ved kanoner i batterier i land.

Nu i 1968 er denne form for minespærring stadig en mulighed, marinen har nogle få, mindre minelæggere til at udlæggere kontrollerede spærringer, og marinen har to faste forter på Langeland og

Stevns til at yde beskyttelse fra land. Den danske marine har nu optrappet minekapaciteten betydeligt, og med et næsten nyt koncept. Det består i omfattende udlægning af selvvirkende miner. Da der ikke skal kabler til land, kan de udlægges overalt, og det er ikke let at forudsige hvor, som det var med de gamle minefelter. Siden 1963 har den danske marine haft fire nye minelæggere, hver med en kapacitet på sandsynligvis op til 400 miner, altså en 8-dobling af kapaciteten. Disse minelæggere kan lave store minefelter på få timer imellem land og en angrebsstyrke.

Minelæggerne har brug for beskyttelse under mineudlægning, og de udlagte minefelter har også brug for en beskyttelse mod minestrygning. Dertil er marinens to nye, slagkraftige fregatter velegnede. Og i det omfang, minerne udlægges i det sydlige Øresund og sydlige Storebælt, kan de to ovennævnte forter yde beskyttelse. Dertil kommer motortorpedobådene, populært kaldet MTB'erne, der yder beskyttelse mod større enheder med deres torpedoer. De er små, omkring 100 tons, og de har let artilleri til bekæmpelse af mindre fartøjer som minestrygere.

MTB'erne antages nu at arbejde i mere selvstændige grupper, med inspiration fra de tyske *Schnellbootes* operationsformer under 2. verdenskrig. Som bekendt er de danske MTB'ere en videreudvikling af disse tyske både, som marinen overtog fra amerikanerne efter krigen. Mønsteret i den danske MTB-taktik synes at være, at tre MTB'ere arbejder i gruppe sammen. Man ved dog ikke, om de har udviklet taktikken siden de tyske *Schnellboote*.

*****

Det var nær gået galt under havnemanøvren, da MTB *Spurven* skulle lægge ind til Flådestationen i Frederikshavn. Problemet ved havnemanøvre var i sig selv enkelt, men også udfordrende. Motorerne kunne ikke arbejde med omdrejninger lavere end det, der gav en fart på 10 knob. Man kunne altså ikke 'liste' til kaj, som enhver fornuftig skipper ellers gør. Det krævede et godt øjemål at manøvrere til kaj, og det var en frygtet øvelse for enhver ny næstkommanderende at skulle stå for det.

I dag skulle NK lege chef og lægge *Spurven* til kaj. Søløjtnant af første grad af reserven Tom Sørensen havde nu sejlet MTB i to år. Han var 1,90 meter høj, mørkhåret, lidt engelsk udseende og havde en naturlig autoritet over sig. Nogle mente, at han var på kanten til at være lidt arrogant. Det omdømme generede ikke NK. Han var uddannet skibsfører, men var blevet indkaldt lige efter afgang fra Københavns Navigationsskole og havde tegnet kontrakt med Søværnet. Han havde ikke travlt med at komme tilbage til den civile skibsfart, så han nød jobbet som næstkommanderende. Man havde et overskueligt ansvar, holdt sine navigationskundskaber godt ved lige, og hvis man ville, var der mulighed for at få et chefsjob på en af MTB'erne. Det afhang lidt af, hvor mange linjeofficerer som ønskede at blive torpedobådschefer. I de sidste år desværre flere og flere, og dermed dårligere muligheder for at komme til fadet for reserveofficererne.

Spurvens næstkommanderende var altså ikke nogen novice, så det var lidt overraskende, at han nær havde placeret MTB'en oppe på kajen af flådestationen. Proceduren for manøvreren var, at man hovedsagelig brugte motorerne til at manøvrere med, roret kunne stort set ikke anvendes. Der var tre hovedmotorer – den styrbords hed i overensstemmelse med Søværnets tradition 'Sara', den bagbords 'Betty' og den tredje, som lå placeret i midten af skibet i sig eget maskinrum, hed 'Musse'. Ved havnemanøvre sejlede man 'frem' på Musse, og 'bak' med Sara eller Betty. Den forsigtige navigatør ville nok tage det i mindre nøk, altså slå 'langsom frem' og derefter 'stop' et par gange på vej ind mod kajen, så man ikke fik alt for meget fart på.

Så der var ingen let løsning. Det var ikke for svaghjertede at se en MTB suse ind mod en mole, slå bak for at standse, og således under stor larm og sort dieselryg møve sig 'frem og tilbage' ind på plads. De mere erfarne MTB-chefer kørte derfor på med færrest muligt afbrydelser, slå bak, når man var tæt på, og 'så var vi der jo'. Tilsyneladende havde NK besluttet, at han nu var god nok til samme taktik, og *Spurven* kom med god fart skråt ind mod *Solsorten*, der var gået først til kaj. Foran *Solsorten* lå en marinekutter. Da NK slog 'stop' på Musse og 'bak' på Sara, skete der ikke noget. Maskinerne blev fjernstyret fra O-rummet. Det var en maskinist, der passede systemet, men han kludrede i det. *Spurven* fortsatte frem mod kutteren. Da dens besæt-

ning pludselig så en MTB på vej mod dem med en for dem frygtindgydende fart – de kunne selv ikke gå mere end 10 knob – fik de travlt med at komme op på kajen og væk.

Heldigvis fik maskinmesteren, Overfenrik Jørgen Lynd, grebet ind og stoppet Musse, og begyndt på en 'bak' på Sara. Så NK var heldig. Skibet nåede dog ikke at stoppe helt og ramte kutteren foran, men besætningen på *Spurvens* fordæk havde åndsnærværelse nok til at få nogle store fendere imellem. Det gav bare noget af et bump, så lå de stoppet og kunne ved at kaste fortøjninger over til *Solsorten* få *Spurven* halet tilbage og på plads på siden.

For at strø salt i såret lagde *Ternens* NK derefter ind på siden af *Spurven* med pinlig akkuratesse. Det kostede NK en større omgang i ankomstøl i *Holger Danskes* officersmesse, og om bord måtte han pænt takke Mester for at have reddet situationen.

Efter at MTBerne var fortøjet, mødtes sergenterne til en ankomstøl. Der var ikke megen plads i deres messe på *Holger Danske*, og desuden var det lettere og måske også hyggeligere at klare det på eget skib. Der var de tæt på begivenhederne, som bestod i at de havde tilsynet med at skibene blev klarert op efter ankomst. Besætningen vidste, hvad der skulle gøres, de behøvede ikke noget tilsyn. Derfor tog de deres ankomstøl på skift i de tre bådes sergentbeboelse i forskibet. I dag var det *Solsortens* tur.

"Den var tæt på," sagde Kalle. Hans maskinsergent gryntede. De kunne ikke se noget, når de var nede i 'hullet'.

"Det skal jeg love for," sagde Anders. "Sker der tit kollisioner?"

"Det er faktisk forbløffende sjældent, at MTBerne støder sammen eller støder ind i andre," svarede Kalle. "Det kan undre med den fart, vi sejler, og der er ikke langt mellem bådene."

"Næh, hvor langt er det i grunden?" spurgte Anders. "130-40 meter?"

"Ja," svarede Kalle. "4 skibslængder, altså 140 meter. Når vi går 33 knob, svarer det til 17 meter i sekundet, så der er mindre end 8 sekunder til at reagere i, før man brager op i skibet foran, hvis det går galt. Men jeg synes, at cheferne er dygtige til at manøvrere. Det kan være tæt på ind imellem. Sidste år var vi på manøvrer i Norge, og der tog Fanden pludselig ved en af de norske små MTB'ere. Jeg stod ved

sigtesøjlen og så det hele. Den kom pludselig farende fra bagbords side og lige på kollisionskurs. Tredje sad på pinden og kiggede på den. Han spurgte NK ved radaren, om han kunne pejle nordmanden, og NK svarede at ja, han var i fare for sammenstød. Ham nordmanden fortsatte bare. Og så tog Tredje nødstoppen. Nordmanden for lige ind foran os, og tænk, han vinkede bare til os. Jeg ved ikke, hvad han har tænkt på.”

”Han syntes sikkert at vi som gæster i Norge skulle flytte os for ham,” sagde Sjanten. ”Det er rigtigt, at cheferne er dygtige, men de kan også være lige lovlig dumdristige. Jeg har hørt, at vores Frede har lavet lidt af en bommert, men det var før min tid. Kan du historien?”

”Jep,” svarede Kalle. ”Frederiksen var helt ny chef, det var sidste år, og han var i en kort periode fungerende chef på en af de gamle MTB’ere. De havde torpedo-øvelsesskydning, og i de gamle både er det tradition, at man har en anden båd til at følge torpedoen og bjærge den, når den er løbet ud. De er ikke trådstyrede, så der er større usikkerhed med hensyn til, hvor torpedoen vil gå i overfladen. Nå, proceduren er så, at ’jagthunden’ sejler forholdsvis tæt efter den, der skal affyre torpedoen, og når det er sket, går ’jagthunden’ op i fart og passerer den anden MTB for at følge efter torpedoen.

Her har vi Frederiksen, som sejler lige bagved, men da han sakker lidt agterud, går han op i omdrejninger for at komme ind på plads. Han glemmer bare, at der er et kraftigt kølvand efter MTB’en foran, og det kan være vanskeligt at styre lige igennem. Han kommer lidt fra styrbords side, vil gå igennem kølvandet på den anden og derefter gå frem og foran ham. Men kølvandet ’fanger’ hans stævn, og skibet begynder at dreje ind mod den anden MTB, så de er i fare for at støde sammen. Så han beordrer ’bagbord 15’ til rorgængerens, der i de gamle både står nede i styrehuset neden under broen – altså ikke som i vores både lige ved siden af den, der har kommandoen. Hensigten er at dreje væk fra den anden. I stedet begynder båden at dreje endnu stærkere ind imod den anden båds hæk. Chefen råber ’bagbord 22’, men sekunder efter smadrer han stævnen lige ind i hækken på den anden båd.

De fik nogle skrammer, og på den anden båd blev tågeanlægget smadret, men ellers skete der ikke noget. Det burde blot slet ikke være sket. Det viste sig, at rorgængerens i stedet for at dreje bagbord 15

havde drejet *styrbord* 15. Der blev en afhøring af havarikommissionen, og her forklarede rorgængereren, som i det civile er fiskeskipper, at han ikke havde ment, at en drejning til bagbord ville forhindre kollisionen, så han besluttede at dreje den anden vej i stedet.”

”Han må være sindssyg,” sagde Anders. ”Man kan ikke gøre det stik modsatte af, hvad man får besked på.”

”Næh, heldigvis for ham stod han for hjemsendelse, ellers havde han fået nogle dage i brummen. Men de nåede ikke at dømme, før han var tilbage på sin civile kutter, og så kan man ikke sætte sådan en i en militær arrest.”

”Hvad med Frede? Det må ikke være sjovt at opleve sådan en rorgænger.”

”Nej, men husk, at rorgængereren var nede i styrehuset, og Frederiksen kunne jo ikke se, at han drejede rattet den modsatte vej. Han oplever bare, at skibet drejer den anden vej, end han har kommanderet, og at det braser for fuldt knald lige ind i den anden MTB. Det må være lidt rystende. Nå, kommissionen gav ham en påtale for at have sejlet lidt for friskt. Han burde ikke være gået op i omdrejninger så tæt på båden foran, og han skulle have holdt større afstand. Men kommissionen bemærkede til indledning, at det forventes af MTB-chefer, at de sejler lidt mere vovet, end de fleste andre ville bryde sig om, og at det alt i alt er deres fortjeneste, at vi har et effektivt MTB-våben. Dermed havde de stort set taget brodden af påtalen.”

*

Tirsdag eftermiddag i Frederikshavn – de skulle ligge over onsdag, gå sydover torsdag for at ende i København fredag. Anders Hansen havde noget, han lige ville undersøge lidt nærmere. Han fandt en telefonboks på kajen med en intakt telefonbog, slog nummeret op og drejede det på telefonen.

”Hallo, det er Helle.”

”Øh, er det sygeplejekollegiet ved Ålborg Sygehus?”

”Ja, hvem vil du tale med?”

”Øh, Hanne ...”

”Ja, Hanne – er det Hanne Jensen eller Hanne Skovbo eller Hanne Søndergaard?”

”Øh, det er hende, som er lyshåret med hestehale ...”

”Nåh, Hanne Søndergaard, lige et øjeblik ...”

Der gik et par minutter. Hun var der nok ikke. Han måtte smide flere penge i automaten.

”Det er Hanne.”

”Hej, det er Anders. ”

”Nå, er det *dig*?”

De havde forladt Jomfru Anes Gade ved 23-tiden den tirsdag. To af pigerne var gået, og det var de to maskinsergenter også. De skulle checke, at deres maskiner var blevet shinet rigtigt op og klar til næste morgen. Så var der Kalle og Anders tilbage. De havde danset lidt med pigerne til jukeboxen, og det blev hurtigt klart, at den lyshårede med hestehalen ikke havde noget mod at danse. Og det stod snart helt klart, at hun foretrak *I say a little Prayer* frem for *Memphis Tennessee*. De sjælede snart derudad. Og kyssede lidt.

Det viste sig, at der også var en vis form for sympati mellem Kalle og den anden, lidt buttede pige, som han ikke rigtig havde snakket med, men hun var klart til vejrbidte søfolk af Kalles type, og Kalle vidste tydeligt nok, hvorledes man skulle gribe den sag an. Hun boede i en lejlighed sammen med sine forældre nede på hovedgaden, og interessant nok var forældrene taget til København for at gå i det Kongelige Teater. Det gjorde ordentlige borgere i Ålborg indimellem, selv om, eller måske netop på grund af at, det betød overnatning i staden.

Pigen satte noget sagte blues på grammofonen og hentede nogle flere Hancock i køleskabet. Lidt efter forsvandt hun og Kalle ind på hendes værelse, og Anders og Hanne havde sofaen for sig selv. De kyssede, og hænderne begyndte at bevæge sig rundt. Flere kys. Hun begyndte at lyde lidt stakåndet og pressede sig ind mod ham. Han pressede igen, og trykket begyndte at stige dernede.

”Du må godt, hvis du passer på,” hviskede hun lidt senere.

”Mmm.” Han fiskede den lille foliopakke frem. Det blev noget kludder første gang, men det tog ikke lang tid, før han var kampklar igen, og så fik de sat tingene bedre på plads.

De vågnede igen ved 6-tiden, og Kalle og han kom tilbage til eskadren før den var 7. Pigerne skulle være på sygehuset kl. 7.

”Ja, det er mig.” svarede han. ”Hvordan går det?”

”Ja, det må jeg spørge dig om, min kære, krøllede Fritz. Aviserne her skriver om et større bråvallaslag oppe i Klitmøller i sidste uge. Var du med til det? Slagsmål om fiskerpigerne, skrev de. Du fik dig måske en fiskerpige?”

”Nej, sådan var det ikke. Der var ingen, der fik andet end en blodtud og nogle blå øjne, vi forlod stedet og tog tilbage til Hanstholm. Så er den ikke længere.”

”Hm ...”

”Er du der?” spurgte han.

”Ja, men hvad vil du egentlig? Jeg har ikke hørt fra dig i en uge, så jeg tænkte ...”

”Vi har været på øvelse stort set dag og nat ...”

”Også i Hanstholm?”

”Øh, nej, det ... jeg var ude med gutterne, og vi fik en del ...”

”Ja, det fremgik af aviserne. Er du sikker på, at du ikke bare skal tage ud med gutterne igen?”

Han var lige ved at svare, at det kunne han ikke, for de var allerede gået fra ham, men tog sig i det. Hvis han skulle komme nogen vegne med hende, måtte ’den krøllede Fritz’ vist finde på noget mere konstruktivt.

”Jeg tænkte, om du ville med i biografen her i aften?”

”Og se hvad?”

Fandens. Han havde ikke set, hvad der gik i Ålborg.

”Hvad med den her *Bonnie & Clyde* – er den kommet til Ålborg?”

”Sig mig, tror du, at vi er *helt* bagefter her i Ålborg? Halvdelen af pigerne her går med alpehue.”

”Hvad mener du?”

”Jo, som Bonnie. Det er dog ikke blevet moderne blandt mændene med gangsterhat i borsalinostil som Clydes.”

”Nåh, javel ja, nå, så du har set den?”

”Mnn, nej, det har jeg faktisk ikke.”

”Nå, men så tager jeg toget 16.20 til Ålborg. Vi kan vel mødes på det der sted i Jomfru Anes Gade?”

”Ja, det kan vi godt ... nu skal du ikke tage alt for meget for givet.”
Men det var det.

*

Nogle uger senere skulle de igen på øvelse, til England. De lå på Holmen, Søværnets ældgamle base i København. Stemningen var høj, der var indkøbt toldfri varer til alle befalingsmænd. Rationen pr. døgn var 40 cigaretter, ¼ liter spiritus og 10 øl. Og de skulle sejle toldfrit i 14 dage. Det var tilmed til fantasipriser. En almindelig pakke cigaretter kostede hos tobakshandleren 5 kr. og 50 øre, men i toldfri sejlads fik de en karton med 10 pakker for 6 kroner. Sprutten og øl var tilsvarende billige.

Der var som sædvanlig samlet mønstring for torpedobådene på kajen kl. 08.00, lige efter flaghejsning, som på Holmen skete samtidig på alle skibe på signal – et kanonskud – fra batteriet *Sixtus*. Hver MTB-besætning stillede hver for sig, og NK eller regnskabsføreren aflagde melding til eskadrebanejermesteren, løjtnant Peder Toft, som derefter meldte for hele styrken til vagthavende chef fra sidste nat. Da de skulle sejle kl. 9, var alle bådene allerede i gang med at varme dieselmotorerne op. Det gik ikke stille af, og området var nærmest dækket af sort, stinkende røg fra kolde dieselmotorer.

Det huede ikke Peder Toft. Han var for en uge siden kommet tilbage til sejlede tjeneste i en ’rigtig’ militær enhed efter i en årrække at have været lærer på Søværnets Sergentskole, med en årlig og behagelig afbrydelse som banjermester på kongeskibet *Dannebrog*. Begge tjenester var efter hans hoved: Engagerede mennesker, høj disciplin og velklædte orlogsgaster.

På sergentskolen ville de gerne bestå deres eksamener og have gode karakterer i opførelse, så der var ingen slinger i valsen. Specielt ikke med de konstabler, som ville blive i Søværnet og have en karriere som specialofficerer. Dem betragtede lærerne, der stort set alle selv var specialofficerer, nærmest som deres børn. De gode sønner. Hvoraf enkelte måske nok nu og da skulle have en lille opsang. Undtagelserne

i disciplinær henseende var som regel nogle af de værnepligtige skibsførere og specielt maskinmestrene, som sjældent var glade for at være blevet 'taget' til 2 års tjeneste, selv om de blev løjtnanter. Men langt de fleste var fornuftige mennesker.

På *Dannebrog* var hele besætningen stolt over at tjene Hans Majestæt, og kong Frederik var en særdeles populær person om bord. Han forventede, at der var orden i tingene. Som i de gode, gamle dage. Og det var der, når Peder Toft var banjermester.

Han havde haft på fornemmelsen, at Torpedobådseskadren næppe ville leve op til hans forventninger om personlig fremtoning. Og mødet med MTB-besætningerne havde været et chok. Han havde aldrig set noget lignende. Han havde en ide om, at det kunne være endnu værre i ubådene, men dem kendte han ikke af egen erfaring. Hans fortid havde været i fregatter og på nogle kystforter. Der havde naturligvis nu og da været nogle enkelte gaster, der var ud til bens, men dem kunne man enten banke på plads med nogle omgange nægtelse af landlov, eller man kunne melde ind til personelkontoret, at de var håbløse til aktiv tjeneste, og få nogle erstatningsfolk fra Marinekasernen på Holmen. Samme kaserne havde som konsekvens en større samling af temmelig umulige menige, og det var ikke uden grund, at den af alle blev kaldt 'Helvedes Forgård'. Af befalingsmændene, fordi de havde den værste samling menige i Søværnet, og af de menige, fordi de ikke havde ret megen tjeneste med fornuft i.

MTB-besætningerne lignede en samling vagabonder. Det var specielt under al kritik ved de lejligheder, hvor man skulle stille i parade-tøj. Fra toppen af: To tredjedele havde ingen huefjedre i huerne, og huebåndets sløjfe, som skulle have enderne syet ind til båndet, flagrede. Hvis de om sommeren havde hvidt huebetræk på, var 'hvid' i gå-seøjne, der var altid olieskjolder eller lignende at se på et betydeligt antal af dem. Og under huen blafrede i stigende grad langhårede frisurer. Peder Toft gøs ved tanken.

Lidt længere nede på kroppen var de sorte slips, som stak ud neden for den hvidstribede blå sømandskrave, stort set aldrig bundet reglementeret fast og derfor blafrende i vinden. Distinktionerne på overarmene var som regel nussede. Bukserne uden pressefolder og med knæ. Skoene på ingen måde velpudsede, hvis overhovedet ... Og hvis de

havde pjækkert på i køligt vejr, var hænderne altid fast placeret i stiklommerne. De lommer burde sys til.

Efter to dage i eskadren havde han indkaldt sergentgruppen til et møde om besætningernes udseende. Men da han stod foran de omkring 20 sergenter, begyndte han at forstå, hvad han var kommet til. Det ville blive op ad bakke. Sergenternes kasketter svarede til de meniges huer. Uniformsjakkerne var slidte, de gik aldrig i andet end blå skjorte, slipsene sad skævt, bukserne havde aldrig set et pressejern, og sokkerne havde ofte en anden farve end sort. Fodtøjet? Adskillige af dem tillod sig at gå rundt på Holmen i deres træskostøvler. Og tilmed var der to-tre af dem, der havde langt hår! Det var selvfølgelig nogle værnepligtige maskinsergenter, men alligevel.

En af dem i træskostøvler var Anders Hansen, som Toft udmærket kunne huske fra Sergentskolen. Det var ham, der en morgen var kommet vadende hen mod vagtstuen, da Toft kom kørende på cykel i civil hjemmefra. Hansen var i uniform, med uknappet pjækkert, uden hue og med hænderne dybt begravet i lommerne. Peder Toft havde venligt sagt 'Godmorgen', men Hansen havde bare mumlet 'måren' og var gået videre uden at hilse reglementeret. Toft havde valgt at tage det fra den pæne side. Han havde set Hansen senere i dagligstuen, var gået hen til ham og havde pænt erindret ham om Søværnets etikette. Manden havde set lidt forvirret ud, men så var det vist gået op for ham, og han havde sagt pænt undskyld.

Her i Torpedoeskadren havde Peder Toft også valgt at tage det fra den pæne side. Han gjorde det sådan set efter bogen og gennemgik på mødet med sergenterne Søværnets beklædningsreglement *i detaljen* – for såvel menige som befalingsmænd. Sergenterne havde ikke sagt noget negativt, de havde stort set ikke sagt noget som helst, men der var heller ingen synlig effekt efterfølgende. Den eneste trøst var, at befalingsmændene trods alt så nogenlunde reglementerede ud til parader og lignende.

Morgenmønstringen var et sandt kaos her før afsejling. Man burde sådan set efter eskadrebanejermesterens mening ikke have en samlet mønstring, når så mange folk var beskæftiget om bord med klargøring. Showet skulle åbenbart køres. Nu skulle de sejle. På ordentlige skibe betød det, at besætningen mødte i paradetøj og blev gået igennem, for

at man kunne sejle ud fra Holmen standsmæssigt. I Torpedobådseskadren betød det, at besætningerne stillede op i deres mest beskidte arbejdstøj; om en time tog de deres kampdragter på med de røde redningsveste ovenpå, og så var der ingen, der kunne se, hvad de i virkeligheden lignede. Nå, man måtte vel se at komme i gang med meldingerne.

Anders Hansen søgte at få samling på besætningen. Han var sjette båd i rækkefølgen, og eskadrebanejrmesteren gjorde allerede mine til at starte med den første båd. NK var ingen steder at se. Han måtte klare meldingen selv.

”Hvor mange maskinfolk er nede i hullet?” spurgte han.

”Tre,” svarede en, ”plus Trikker”. Elektrikeren.

Hm. Det skulle give to maskinmænd tilbage til mønstringen, men han kunne kun se en. ”Hvem er det så, der mangler?”

”Nåh, det er nok Jens, han er vist nok ovre på *Holger Danske* for at skaffe noget tvist.”

Vist nok – fandens. De var som en sæk lopper. Hvordan var det med hans egne folk fra dæksbesætningen? Signal, gnisten og plotteren var travlt beskæftiget om bord med klargøring. Så var der 6 mand tilbage – plus 1 maskinmand. Han talte på fingrene. Det passede vist.

Vist. Eskadrebanejrmesteren var nu ved *Solsorten* ved siden af. OK, klar til melding. Han indtog retstilling. ”Giv Agt ... Besætningen ... RET!” kommanderede han. Besætningen samlede benene og prøvede at se ud, som om de stod i retstilling med armene ned langs siden. Anders vendte 180 grader omkring. Peder Tofts lyserøde og lidt stift smilende ansigt stod foran ham og var klar. Artillerisergent og regnskabsfører Anders Hansen gjorde honnør. Toft besvarede hilsenen.

”Melder løjtnanten, at *Spurvens* besætning er mødt. 7 mand mønstrer her, resten er i tjeneste med klargøring til sejlads.”

”Det var ikke mange til en mønstring, Hansen. Lad røre.” Eskadrebanejrmesteren skrev tallene ind med en fedtblyant på sin oversigts-tavle over bådene, gjorde honnør og fortsatte til næste besætning.

Anders besvarede hilsenen og gjorde omkring: ”Giv agt ... RØR!” Besætningen flyttede fødderne fra hinanden og tog hænderne om på ryggen.

Anders havde svært ved at holde masken, når han havde melding til Peder Toft. Han huskede udmærket episoden i Frederikshavn, hvor manden var kommet hen til ham, mens han sad og læste avis i dagligstuen.

”Bliv *siddende*, Hansen.” Han havde sådan set ikke tænkt sig andet. Han så spørgende op på Toft. ”Hansen, De skal snart udnævnes og kommer til at undervise rekrutter i, hvorledes man siger ’God morgen’ i Søværnet.”

”Ja, løjtnant Toft. Det er beskrevet i *Lærebog for Orlogsgaster*.”

”Så De vil uden tvivl fremhæve, at det gør man IKKE med hænderne i lommen og åben pjækkert.”

Aha, det var Toft, der var kommet cyklende i morges. Det var vel dagens bommert.

”Det er jeg ked af, jeg genkendte Dem ikke.”

”Hansen, beklædningsreglementet og bestemmelserne for hilsen gælder, hvad enten jeg er der eller ej. Og hvad enten jeg er i uniform eller ej, når De møder mig. Tag Dem nu sammen fremover. Mange øjne hviler på Dem, når De er befalingsmand.”

”Javel, løjtnant Toft.”

Man måtte give manden, at han tog sin egen medicin. ’Husk altid at tale til Deres underordnede i en venlig, men bestemt tone. Man behøver ikke at råbe. Venligt, men bestemt.’

Anders smilede for sig selv. Gad vidst, hvad Toft inderst inde tænkte om eskadren. Mønstringen på kajen blev afsluttet, og de væltede tilbage om bord. De kunne vist lige nå en kop kaffe før afgang.

NK kom i det samme ovre fra *Holger Danske*. Og Jens fra maskinen kom smuttende inde fra kajen – i civil. Anders stoppede ham.

”Jens, skulle De ikke være mødt kl. 08.00?”

”Jo, Regnskabsfører, men det koksede lidt i trafikken, så jeg blev et kvarter forsinket.”

”Et kvarter? Den er et kvarter over 8 nu, og De skal møde i uniform kl. 8. Det betyder for de fleste almindelige mennesker, at man skal forsøge at være der et kvarter før, for at man kan nå at klæde om. Så De er snarere en halv time forsinket. Mon ikke det var en ide at komme lidt hurtigere ud af køjen derhjemme?”

Jens grinede. ”Jo, Regnskabsfører, det skal jeg nok huske.” Han gik ned agter for at klæde om.

NK lignede et stort spørgsmålstegn. ”Hvad var det, Regnskabsfører? Har De meldt forkert ved mønstringen?”

”Forkert og forkert. Det er håbløst at holde mandtal ved disse mønstringer, hvor vi skal ud at sejle. Halvdelen af besætningen er der ikke alligevel.”

”Årh, Regnskabsfører. Det er vel muligt at holde mandtal over 16 mand? De ved jo, at eskadrebanejermesteren opdager, at Jens kom for sent – han kan ikke have afleveret sit identitetskort i tide.”

Banejermesterens kontor stod på kajen ved Torpedobådsbroerne, der var lavet som pontonbroer vinkelret på kajen. Kontoret var en gammel ’kasse’, der havde stået på ladet af en lastbil, sandsynligvis fra telegraftrupperne. Den var blevet afmonteret, stillet på kajen og malet i den mørk-olivengrønne torpedobådsfarve. Når besætningerne mødte om morgenen, afleverede de deres identitetskort der ved en lille luge, og den vagthavende ordonnans ordnede kortene skib for skib. Så hvis den, der sad og tog imod kortene, havde talt op kl. 8, var Jens afsløret. Anders havde imidlertid pr. erfaring fra tidligere episoder en vis mistanke om, at banjermesterens medhjælper, i Søværnets terminologi en skriver, som overtog den vagt kl. 8, ikke fortalte noget, hvis det overhovedet var muligt at holde sagen skjult. Det ville til gengæld koste Jens en omgang til skriveren i næste havn.

”Hør nu, NK. Jeg spurgte besætningen, og en sagde, at Jens var på *Holger Danske* for at hente noget. Det passede åbenbart ikke. Men hvis jeg nu går tilbage til ham, der sagde det, får jeg bare den besked, at ’det troede jeg bestemt, han var’.”

”Det er måske ikke godt nok, Hansen.”

”Javel. De var der ikke, så jeg måtte improvisere.”

”De skal overhovedet ikke tage Dem af, hvor jeg er. De ved udmærket godt, at De har stående ordre til at foretage mønstringen, hvis jeg ikke er der.”

”Det gjorde jeg efter bedste evne.”

”Ja, det må man nok sige.”

De blev afbrudt, idet chefen kom om bord. ”Nå, NK, er vi ved at være klar?”

Det var de vel. NK så surt på Anders og smilede til chefen. ”Selvfølgelig, Frede. Alt er klappet og klart.”

*

Portsmouth. Øvelserne var slut, det var fredag den 14. juni, og de skulle hjemad mandag. Nu først en weekend i en livlig havneby. Interessant sted for flådefolk. Ikke mindst for MTB’erne, for flådestationen havde under krigen været base for de engelske MTB’ere, og der var stadig nogle få stykker med station der. For andre med interesse for krigsskibe var der *HMS Victory*, Nelsons flagskib, som lå i en tør-dok som museumsskib. Det blev nu og da brugt til æresmiddage for særlige gæster, fx udenlandske flådeattachéer fra ambassaderne i London. Så blev admiralsmessen på skibet anvendt til en storstilet middag med opskrifter fra dengang. Vinen var dog yngre.

Torpedoeskadrens officerer var inviteret til fest i officersmessen på basen. Tom Sørensen var en habil danser, han fik sig manganen en svingom. Nogle få af kvinderne var koner til engelske officerer fra basen. Og det øvrige udvalg af kandidater til Toms gunst var lidt begrænset, englændere hørte efter hans opfattelse ikke til de smukkeste folkeslag i verden. Skønhederne var mere talrige i Middelhavslandene, men til gengæld var det temmelig vanskeligt at nedlægge vildtet i syden; der var næsten altid en storebror i nærheden til at vogte over søsterens dyd. På det punkt var Skandinavien noget ganske andet. Og England, og Skotland for den sags skyld, var efter de fleste folk fra Søværnets vurdering meget lig Skandinavien.

Tom havde gode erfaringer med det modsatte køn. De engelske piger havde det, som så mange andre, med at lægge hæmningerne bort, hvis de fik noget at drikke. Skillelinjen lå i, om man kunne få dem til at indtage noget. Mange drak nemlig enten kun en enkelt eller to, og nogle slet ikke, og så var det næppe umagen værd at rulle charmen ud. Han havde på fornemmelsen, at de var af typen, hvis mor havde sagt *’I know, dear, it is disgusting ... but shut your eyes and think of Old England.’* Problemet var her på forhånd at spotte, om de var Old England-typen og derfor hørte til dem, der gerne tog et par stykker, men derefter blev tørlagt, så de ikke risikerede at gå med til noget ’dis-

gusting' ved en fejltagelse. Hvis man entrerede med sådan en, var arbejdet spildt, men det tog et par drinks at opdage det ...

Da drinksene i Portsmouths officersmesse i overensstemmelse med traditionen i alle messer var gratis for gæsterne, var det ikke noget problem. Der var ingen investering, som kunne gå tabt. Der var ikke andet at gøre end at afprøve de tilstedeværende inden for hans interessefære. Der var flere typer, som i hvert fald ikke tændte ham:

Type 1: (Meget) bleg, sort(krøllet) hår, fregner hist og her, lange, tynde ben. Lille eller ingen barm. Begyndte tit at grine meget højt og uhæmmet efter nogle drinks. Pinlige.

Type 2: Buttet, blond, rundt ansigt, bleg. Som regel gode nødder. De drak ofte for meget og blev sure, når man takkede for nattens ydelser og gik.

Type 3: Høj, rødhåret, bleg, mange fregner, ofte skæve tænder. Tenderede til at blive meget moderlige og havde let til tårer, når man dæmpede lyset.

Nu *kunne* skinnet bedrage, og Tom ville ikke afvise en person med ovenstående ydre karakteristika, der viste sig at have særlig charme. Man skulle bare kunne holde øjnene åbne under konversationen, og holde lyset tændt i soveværelset.

Efterhånden som aftenen skred frem, og alkoholen gjorde sin virkning, syntes der alligevel at være flere og flere unge kvinder, der fortjente hans interesse. De fleste af de unge syntes at være uden bindinger til de tilstedeværende gentlemen. Han havde fået forklaringen: Messeforstanderen var flådestationens læge, og han havde særdeles gode relationer til byens hospital, og i aftenens sammenhæng var hans kontakter med dens sygeplejeskole uvurderlige. Denne skole havde ikke kun sygeplejeelever, men også elever, der blev uddannet til fysioterapeut, ergoterapeut og diætist.

Mester var allerede godt i gang. Han havde fået fat i en type 2, sød og buttet. De var godt i gang med at æde hinanden på dansegulvet, og efter nogle timer forsvandt de. Held og lykke med det, bare vent til efterspillet, tænkte Tom.

Med et *så* han hende. Hold da kæft. Sort, stridt hår, god højde – vel omkring 175 cm – veldrejet på enhver måde, ikke for meget hverken til gade eller gård, men passende mængder til kys (gade) og klap

(gård). Lige næse, brune øjne, ørerne ind til hovedet og fyldige, men ikke for store læber. Kraftige kindben. Og hun havde en rank holdning med hovedet lige frem. Selvsikker. Uden tvivl aftenens mål. Hun kom langsomt gående i passagen langs med baren, hvor han stod. Han smilede til hende, ikke overstrømmende, men venligt, let beundrende, inviterende. Hun smilede svagt igen. Han så hende i øjnene. Kontakt.

”*How do you do, lieutenant,*” sagde hun.

”*Hello,*” svarede han.

”*Enjoying yourself?*” spurgte hun og stillede sig ved siden af ham. ”Du er vel en af de danske officerer?” Hun talte engelsk med en let accent, som han ikke lige kunne bestemme. Den var hverken skandinavisk, tysk eller fransk.

”Ja, det er jeg. Og jeg nyder selskabet, men man skal lige se forholdene an. Men de spiller jo, kunne du tænke dig en dans?”

Hun nikkede, og de gik op på dansegulvet. Officersmessen var lidt gammeldags indrettet med en platform til et orkester og et forhøjet dansegulv. Vel for at de gamle officerer kunne holde øje med, at de unge opførte sig ordentligt. Men musikken var god nok. Selvfølgelig ikke noget med rock – det var heller ikke noget for ældre officerer og specielt deres koner – men et godt jazzorkester var trods alt sluppet ind. Efter en hæsbælende *It don't mean a thing* kom en langsom *Someone to watch over me*, og han fik erfaret, at hun skam kunne danse, og at hun havde en dejlig krop at tage ind til sig. Ikke at hun tillod for tæt kontakt. Men der er ikke noget som lidt modstand. Der måtte taktik til. De gik tilbage til baren.

Han signalerede til bartenderen, der kom hen til dem. ”A glass of claret, please.” sagde hun. Han fik en ny *pint of lager*. *Cheers*.

”Hvad hedder du?” spurgte han.

”Ludmila,” svarede hun.

”Det lyder ikke særlig engelsk.” sagde han.

”Næh, jeg er født i Polen. Ludmila betyder ’Folkets yndling’, men jeg er opkaldt efter en af mine oldemødre.”

”Polen? Hvor længe har du været i England – eller er du bare på besøg?”

”Nej, jeg har været her i to år. Jeg gik på universitetet i Krakow, og jeg var på universitetets gymnastikhold.” Ja, det ville NK godt tro.

Han så beundrende på hendes slanke, faste krop. ”Vi var på opvisning her i England, og jeg besluttede at hoppe af. Så nu er jeg på vej til at blive engelsk statsborger.”

”Nåda. Og du skal være sygeplejerske?”

”Nej, nej, slet ikke. Jeg hører ikke til sygeplejeskolen. Jeg er bare veninde med en af sygeplejeleverne, Denise, hende den blonde med den grå kjole ovre ved døren. Hun har flere gange inviteret mig med til fester her på flådestationen, og jeg synes det er sjovt at komme her. Næh, jeg læser til arkitekt på Portsmouths arkitektskole, som er en del af *Portsmouth Polytechnic*, som i andre lande ville blive kaldt et universitet. Og hvad hedder du så?”

”Tom Sørensen.”

”Sørensen? Du er måske i familie med Ted Sørensen? Ham som skrev *Kennedy*, altså biografien om Kennedy, hvor han fortalte om Det Hvide Hus under Cuba-krisen?”

”Næh, Sørensen er et helt almindeligt navn i Danmark, der er sikkert 100.000, der hedder det. Men hvorfor læser du en biografi om Kennedy og Cuba-krisen?”

”Jo, i Polen læste jeg ikke til arkitekt. Jeg læste *International Relations*, om international politik, og der interesserede vi os for de store statsmænds tænkemåde, og det var selvfølgelig vigtigt at forstå, hvordan de tænker og handler under kriser. Cuba-krisen er sammen med Korea-krigen et af de vigtigste temaer, som er belyst i litteraturen.”

”Hvorfor ikke fortsætte med det her i England?”

”Nej, for det første bor jeg her, fordi jeg blev forelsket i en fyr her fra byen og kom sammen med ham i et års tid. Og *Portsmouth Polytechnic* har ikke et institut for international politik. Desuden synes jeg i bund og grund, at studiet har for meget om krig og kriser. I stedet for at rive ned vil jeg bygge op. Du må forstå, at i Polen kunne man ikke bare vælge sit studium frit. Jeg var medlem af Ungkommunisterne, det skulle man være, hvis man ville blive til noget. Og det ville jeg. Og de sagde, at der var brug for kvinder på det studium, så jeg tænkte nå, ja, det kan man vel gøre. Men da jeg kom herover, kunne jeg vælge frit. Derfor skiftede jeg til arkitektur. Det er rigtig interessant, for studiet giver en omfattende indføring i kulturelle forhold og historie. Bare tænk på Michelangelo.”

”Øh, ja.” Tom Sørensen viste ikke meget om Michelangelo eller kultur i øvrigt. Men pigen var sød. Rigtig sød. Hun blev sødere, efterhånden som Tom indtog flere og flere øl. Hun holdt sig til vin, barten-deren havde en særlig rødvin, som hun foretrak.

Ved 22-tiden var festen i messen ved at ebbe ud. Ludmila snakkede med Denise og et par andre piger, og de blev enige om, at man skulle fortsætte på *Route 66*, en natklub lidt derfra. En blanding af unge piger og unge løjtnanter fulgte ad. Ludmila og Tom satte sig lidt for sig selv i en lille, rød plyssofa. Han lænede sig tilbage og hen imod hende. Hun gjorde det samme.

”Hvad blev der af fyren, du kom sammen med?”

”Vi holdt op med at komme sammen, fordi han fandt en anden.”

Tom tænkte, at manden måtte være idiot. Godt for Tom! ”Nå, blev du så ked af det?”

”Ja, selvfølgelig, men det er jeg kommet over.” Hun så ham i øjne-ne og lagde en hånd på hans lår. Det havde en vis effekt efter 14 dage på havet.

Hun boede i en toværelses lejlighed tæt på flådestationen. Møble-mentet var beskedent, men soveværelset var overdådigt. Der var en kæmpestor himmelseng med en hel spejlvæg for enden, og et sofistikeret system til at dæmpe belysningen, men ikke for meget. Man kunne nyde at åbne øjnene og se på hende. Og hun kunne lide at blive set. Der var ikke noget med at gemme sig under dynen, og værelset var dejlig varmt, så Tom havde heller ikke brug for noget dække.

Han nød synet af Ludmila i mange stillinger. Meget tilfredsstillende. Til sidst gled hans øjne dog i.

*****

Det var mandag i starten af december 1968, og torpedobådseskadrens chefer var samlede til det ugentlige chefsmøde. Det var udvidet med divisions-maskinofficererne. Der måtte være noget særligt på færde. Cheferne sad samlet i en gruppe og talte lavmælt sammen. Det her var usædvanligt. Tobakstågen lå tykt i lokalet.

Chefen for eskadren, kommandør Asger Martinussen, indledte mødet. Eskadrecheferne blev som regel udnævnt til jobbet i en tre-

årsperiode, og han var næsten lige tiltrådt. Det foregik ved en speciel ceremoni, hvor torpedobådernes 10 chefer bemandede en af Søværnets gamle robåde, en travalje, afhentede den nye eskadrechef på kajen med fuld honnør og roede ham ud til eskadrens moderskib. Derefter roede de den afgangende chef tilbage til land.

”God morgen, mine herrer. Jeg har kaldt sammen til dette udvidede chefsmøde, fordi tiden nu er moden til at overveje torpedobådseskadrens fremtid. Ikke den nærmeste fremtid, men fremtiden efter udfasningen af vores nuværende displacementsbåde, altså MTB’erne. Det sker nok i løbet af 1970’erne, alt afhængig af, om vi vil levetidsforlænge dem, eller om vi vil søge nye veje. Chefen for Søværnet har anmodet eskadren om at komme med input til et fremtidigt byggeprogram, og jeg har svaret, at eskadren vil arbejde med sagen. Vi etablerer det som et udviklingsprojekt med betegnelsen TB-75 – Torpedobåd 1975. Mødet her til formiddag skal ses som en første diskussion af, hvor vi som eskadre ønsker, at vægten skal lægges fremover. Jeg forestiller mig ikke, at arbejdet skal ske i chefsgruppen som sådan, men det er vel rimeligt, at gruppen i sin helhed får mulighed for at diskutere rammerne for projektet og fremkomme med væsentlige synspunkter.

Jeg giver ordet til ældste chef, men jeg erindrer lige om, at absolut *intet* af vores diskussioner må komme uden for dørene. Vores overvejelser er klassificerede som *yderst hemmelige*.”

”Tak for det, Martinussen.” Kaptajnløjtnant Tøger Krogh så ud over gruppen af chefer og maskinofficerer, alle kaptajnløjtnanter eller søløjtnanter tæt på at blive kaptajnløjtnanter. ”Jeg er meget glad for, at Søværnet bryder en vel århundredgammel tradition for at lade Orlogsværftet tage initiativet til nye skibstyper. Vi er alle glade for Orlogsværftet, men vi må vel også sige, at dets ingeniører på en række punkter er meget langt fra havet.”

Chefsgruppen klukkede. Hvem havde ikke prøvet en diskussion med en ingeniør om værftets ufejlbarlighed? De var dygtige teknikere, men somme tider mistede de overblikket. Sidste alvorlige fadæse blev begået i 1961, da de projekterede bevogningsfartøjerne, de såkaldte SDC’ere. De var planlagt til at kunne løbe mindst 25 knob, men da den første blev prøvesejlet, viste det sig, at den ikke kunne ‘slippe’

vandet agter ordentligt. Det medførte, at farten blev bremset, skibene lavede i stedet meget høj hækbølge, og de kunne ikke komme meget op over 20 knob. De skibe, der senere blev bygget i serien, blev lidt forlænget ved at ændre agterskibets form, og det gav dem et par knob mere, men de kom aldrig til at sejle så hurtigt som planlagt.

For torpedobådernes vedkommende havde der været store problemer med indfasningen af GTB'erne, de gasturbinedrevne danske torpedobåde, der var konstrueret af englænderne i starten af 1960'erne. De var ude for så kraftige påvirkninger i søgang, at de var ved at blive smadret, og det var forbudt at opholde sig i forskibet under sejlads, fordi påvirkningen i tyngdekraft kunne være lige så kraftig som den, en jagerpilot oplever under kampmanøvrer. Forskellen var, at piloten havde en særlig dragt til at eliminere den såkaldte G-påvirkning, men sådan noget kunne man kun bruge i et cockpit.

”Godt. Vi skal videre. Jeg har bedt to af jer om at forberede et indlæg. Det ene skal dreje sig om en kritik af vores nuværende materiel. Hvor er vores svagheder? Det andet fokuserer på, hvad vi gerne vil have. Hvad er torpedobådschefens våde drøm? Det kritiske indlæg kommer fra Flemming, det konstruktive indlæg fra Hans. Værsgo’, Flemming.”

”Tak for det, Tøger.” Flemming Frederiksen, chefen for *Spurven*, var yngste chef, og han var stolt over alligevel at være udvalgt til at holde dette indlæg. Han var også lidt nervøs. Cheferne for torpedobådene var ikke kendt for at lægge fingrene imellem. Derfor havde han skrevet det hele ned og læste det meste op fra papiret.

”Jeg har valgt at koncentrere mig om deplacementsbådene – det er dem, som skal fases ud, og det er desuden dem, jeg kender bedst. De nyeste stammer som bekendt fra først i 1960'erne, hvor de blev udviklet af Orlogsværftet på baggrund af de MTB'ere, som Søværnet overtog fra tyskerne efter 2. verdenskrig. De er 36 meter lange, og de vejer i fuldt udrustet tilstand 132 tons. Normalbesætning 4 officerer, 2 sergenter og 16 menige. Bevæbningen er 1 40 mm og 1 20 mm kanon. De har vores hovedvåben: 4 trådstyrede torpedoer. De kan også tage et mindre antal miner. Topfarten er godt 42 knob, drevet af 3 20-cylindrede dieselmotorer, hver på 3.000 hestekræfter.

Det ved I naturligvis godt, men det er vigtigt at sætte MTB'erne i perspektiv. MTB'erne og GTB'erne er en væsentlig del af Danmarks forsvar mod angreb fra Warszawapagten – vi kan selv godt lide at blive omtalt som 'Danmarks knytnæve mod øst'. Her i 1968 er vi vel alle klar over, at MTB'erne på mange måder ikke er langt fra 2. verdenskrigs teknologiske niveau. Tyskerne havde kun 20 mm 'ærtebøsser' og to torpedoer, og ikke alle havde radar. *Spurven* og dens søsterskibe har langt bedre radar og en lidt større kanon. Og vi har trådstyrede torpedoer, men det skal jeg ikke komme nærmere ind på, det er Hans' opgave.

Mens vi kan arbejde med torpedoerne døgnet rundt, er vores muligheder på artillerisiden stærkt begrænsede. Realiteten er jo, at vi i mørke har meget vanskeligt at ramme noget som helst, med mindre vi er på klodshold. Vi kan ikke styre kanonerne via radar, hele den side er stærkt forældet. Vi har brug for større kanoner, der er styret af et moderne ildledelsesanlæg. For øjeblikket arbejder vi i O-rummet med hånd og magt, hvor en plottergast med nogle fedtblyanter i farver samt en lineal og en vinkelmåler står og indfører radarobservationer på en plast-plade oven på et søkort. Det er stærkt forældede arbejdsmetoder, der bør erstattes af elektroniske systemer.

Så hvad er problemet? Eller problemerne? Der er i hvert fald to: Størrelse og bevæbning. Lad mig tage størrelsen først: Vi har begrænsede muligheder for at operere; når vindstyrken er på 5 eller mere, det vil sige mere end 8 sekundmeter, kan vi ikke operere ud fra vores forudsætninger i åbent farvand, altså i Østersøen eller Kattegat. Vi kan ikke sejle med den fart, som er vores styrke. Og bevæbningen: Vi har kun små kanoner og ingen missiler. Vi kunne ønske os 76 mm kanoner og missiler. Og moderne ildledning. Tak.”

Flemming Frederiksen kunne godt se på kollegerne, at der ikke havde været meget nyt i det, han havde sagt. Men det skulle siges så klart, at man kunne være sikker på, at den nye eskadrechef fattede det. Han havde aldrig sejlet MTB, derfor skulle tingene skæres ud i pap, hvis man havde noget, det var vigtigt, at han forstod.

”Tak, Flemming.” sagde ældste chef. ”Vi skal ikke diskutere nu, så lad os gå direkte videre til Hans.” Kaptajnløjtnant Hans Bertelsen var næstældste chef.